

KAKSI TAKTIIKKAA

Työväen joukkoliikkeen alusta lähtien Venäjällä, siis jo noin kymmenen vuoden ajan, on sosialidemokraattien keskuudessa ollut vakavia erimielisyyksiä taktiikkakysymyksissä. Juuri senlaatuiset erimielisyydet aiheuttivat, kuten tunnettua, 90-luvun jälkipuoliskolla ekonomismin suunnan, joka johti puolueen jakaantumiseen opportunistiseksi (rabotshejedelolaiseksi) ja vallankumoukselliseksi (vanha-iskralaiseksi) siiveksi. Mutta venäläinen sosialidemokraattinen opportunisti erosi länsieurooppalaisesta omalaatuisilla erikoisuuksillaan. Se heijasti tavattoman havainnollisesti puolueen intelligenttisiiven katsantokantaa tai oikeammin kaiken itsenäisen katsantokannan puuttumista tuolta siiveltä, joka oli viehätynyt sekä bernsteiniläisyyden muotisanasiin että puhtaasti-työväenliikkeen välittömiin tuloksiin ja muotoihin. Tuo viehättyminen johti yleiseen petturuuteen legaalisten marxilaisten taholta, jotka siirtyivät liberalismiin, ja siihen, että sosialidemokraatit loivat kuuluisan „prosessi-taktiikan” teorian, joka vakiinnutti opportunisteillemme hvostilaiset-nimityksen. He raahustivat avuttomasti tapahtumien jäljessä, heittäytyivät äärimmäisyydestä loiseen, polkivat kaikissa tapauksissa alas vallankumouksellisen proletariaatin toiminnan vauhtia ja uskoa sen voimiin, ja tuota kaikkea verhoittiin eniten ja useimmiten vetoamalla proletariaatin omatoimisuuteen. Se on eriskummallista, mutta totta. Kukaan ei ole puhunut niin paljon työläisten omatoimisuudesta eikä kukaan ole propagandallaan siinä määrin supistanut, ty pistänyt ja polkenut tuota omatoimisuutta kuin rabotshejedelolaiset. „Jaaritelkaa vähemmän „työläisjoukkojen aktiivisuuden

kohottamisesta” ”, sanoivat tietoiset, eturivin työläiset ahkerille, mutta tyhmille neuvojilleen. „Meillä on aktiivisuutta paljon enemmän kuin te luulettekaan, ja me kykenemme tukemaan avoimella katutaistelulla sellaisiakin vaatimuksia, jotka eivät lupaa minkäänlaisia „kouraantuntuvia tuloksia”! Eikä teidän asianne ole „kohottaa” meidän aktiivisuuttamme, sillä teiltä itseltännehän tuota aktiivisuutta juuri puuttuukin. Kumarrelkaa vähemmän vaistovaraisuuden edessä ja ajatelkaa enemmän oman aktiivisuutenne kohottamista, hyvät herrat!” Tuolla tavalla jouduttiin luonnehtimaan vallankumouksellisten työläisten suhtautumista opportunistisiin intelligentteihin („Mitä on tehtävä?”, s. 55 *).

Ne kaksi askelta taaksepäin, jotka uusi „Iskra” on ottanut „Rabotsheje Delon” suuntaan, ovat herättäneet henkiin tuon suhtautumisen. „Iskran” palstoilla on jälleen alkanut vuotaa hvostismien saarna, jota verhotaan samanlaisilla ellottavilla valoilla: uskon ja tunnustan proletariaatin omatoimisuutta, oi, herra. Proletariaatin omatoimisuuden nimessä Axelrod ja Martynov, Martov ja Lieber (bundilainen) puolsivat edustajakokouksessa sitä, että professoreilla ja lukiolaisilla täytyy olla oikeus kirjoittautua puolueen jäseneksi kuulumatta mihinkään järjestöön. Proletariaatin omatoimisuuden nimessä kyhättiin „prosessiorganisaation” teoria, joka puolusteli desorganisaatiota ja ylisteli intelligenttien anarkismia. Proletariaatin omatoimisuuden nimessä keksittiin yhtä kuuluisa teoria „korkeinta tyyppiä olevista mielenosoituksista” sellaisen *sopimuksen* muodossa, jonka kolmiasteisten vaalien läpi seulottu työläisedustajisto tekee *zemstvomiesten kanssa* rauhallisesta manifestaatiosta paniikkimaista kauhua aiheuttamatta. Proletariaatin omatoimisuuden nimessä vääristeltiin ja äitelöitettiin, mataloitettiin ja sotkettiin aseellisen kapinan aatetta.

Tähän viimeksi mainittuun kysymykseen, sen suuren käytännöllisen merkityksen vuoksi, aiomme kiinnittää lukijan huomiota. Työväenliikkeen kehitys on tehnyt ankaraa pilaa uuden „Iskran” neropateista. Venäjällä ei ollut vielä ehtinyt levitä sen ensimmäinen kirje, jossa „proletariaatin luokkatietoisuuden ja omatoimisuuden suunnitelmallisen kehittä-

* Ks. Teokset, 5. osa, s. 408. *Toim.*

misprosessin" nimessä suositeltiin mielenosoitusten korkeimpana tyyppinä „työläisten ilmoituksen toimittamista postitse kaupunginvaltuusmiehille kotiin ja sen heittämistä lukuisina kappaleina zemstvokokouksen istuntosalissa”; — Venäjälle ei ollut ehtinyt vielä saapua sen toinen kirje, jossa tehtiin jo todella ällistyttävä keksintö, että nykyisellä „historiallisella ajankohdalla poliittisen areenan täyttää (!) järjestyneen porvariston ja virkavallan välinen käräjöiminen” ja että „rahvaan jokaisen (kuulkaa, kuulkaa!) vallankumouksellisen liikkeen objektiivinen ajatus sisältyykin yksin (!) siihen, että kannatetaan näistä kahdesta (!!)

voimasta sen voiman tunnuksia, joka on kiinnostettu olevan järjestelmän murskaamisesta” (se on demokraattinen intelligenssi, joka osoittautuu tässä „voimaksi”); — tietoiset työläiset eivät olleet vielä ehtineet lukea noita erinomaisia kirjeitä ja makeasti nauraa niille, kun proletariaatin todellisen taistelun tapahtumat kerralla pyyhkäisivät koko tuon uusiskralaisten publisistien poliittisen rojun roskakasaan. Proletariaatti osoitti, että on olemassa kolmas (asiallisesti ei tietenkään kolmas, vaan järjestyksessään toinen ja taistelukyvyltään ensimmäinen) *voima*, joka ei ole ainoastaan kiinnostunut itsevaltiuden murskaamisesta, vaan *on myös valmis ryhtymään sen todelliseen murskaamiseen*. Tammikuun 9 pstä alkaen työväenliike *kasvaa* silmiemme edessä kansan kapinaksi.

Katsokaamme, kuinka tämän kapinaan siirtymisen arvioivat sosialidemokraatit, jotka puhuivat siitä etukäteen taktiikkakysymyksenä, — ja kuinka työläiset itse alkoivat ratkaista tätä kysymystä käytännössä.

Katsokaamme, mitä kolme vuotta sitten puhuttiin kapinasta tunnuksena, joka määrää lähimmät käytännölliset tehtävämme: „Kuvitelkaamme kansan kapina. Nykyään ovat kaikki luultavasti yhtä mieltä siitä, että meidän täytyy ajatella sitä ja valmistautua siihen. Mutta miten valmistautua? Eihän Keskuskomitea voi nimittää asiamiehiä jokaiselle paikkakunnalle kapinaa valmistelemaan! Vaikka meillä olisikin Keskuskomitea, niin Venäjän nykyisissä oloissa se ei voisi sellaisilla nimityksillä saavuttaa kerrassaan mitään. Sitä vastoin se asiamiesverkosto, joka muodostuu itsestään yhteisen lehden perustamis- ja levittämistyössä, ei tulisi „istumaan ja odottamaan” kapinatunnusta, vaan tekemään nimenomaan sitä säännöllistä työtä, joka

takaisi kapinan sattuessa suurimman todennäköisen menestyksen. Juuri tämä tällainen työ lujittaisi yhteyksiä mitä laajimpiin työläisjoukkoihin ja kaikkiin itsevaltiuteen tyytymättömiin väestökerroksiin, mikä on niin tärkeitä kapinalle. Juuri tällaisessa työssä kehittyisi kyky yleisen poliittisen tilanteen oikein arvioimiseen ja siis myöskin sopivan kapinahetken valitsemiseen. Juuri tällainen työ opettaisi *kaikkia* paikallisia järjestöjä ryhtymään yhtäaikaan toimenpiteisiin yksien ja samojen, koko Venäjää kuohuttavien poliittisten kysymysten, tapausten ja tapahtumien johdosta, vastaamaan näihin tapahtumiin mahdollisimman tarmokkaasti, mahdollisimman yhdenmukaisesti ja tarkoituksenmukaisesti,— sillä kapinahan on asiallisesti koko kansan taholta kaikkein tarmokkain, kaikkein yhdenmukaisin ja kaikkein tarkoituksenmukaisin „vastaus” hallitukselle. Ja vihdoin juuri tällainen työ opettaisi kaikkia vallankumouksellisia järjestöjä Venäjän kaikilla puolilla pitämään yllä mitä vakinaisimpia ja samalla mitä konspiratiivisimpia yhteyksiä, jotka saavat aikaan *todellisen* yhtenäisyyden puolueessa,— ja ilman tällaista yhteydenpitoa on mahdotonta kollektiivisesti käsitellä kapinasuunnitelmaa ja suorittaa kapinan aattona niitä välttämättömiä valmistelu- toimenpiteitä, jotka täytyy pitää mitä ankarimmin salassa.

Sanalla sanoen, „yleisvenäläisen poliittisen sanomalehden suunnitelma” ei ole kaavaoppineisuuden ja kirjaviisauden saastuttamien henkilöiden kabinettityön tulos (jolta se on näyttänyt siihen huonosti syventyneistä ihmisistä), vaan se on päinvastoin kaikkein käytännöllisin suunnitelma *kapinaan valmistautumisen aloittamiseksi kaikilta tahoilta ja heti viipymättä, unohtamatta samalla hetkeksikään jokapäiväistä polttavaa arkityötään* („Mitä on tehtävä?” *).

Alleviivaamamme loppusanat antavat selvän vastauksen kysymykseen siitä, millä tavalla vallankumoukselliset sosialidemokraatit käsittivät kapinan valmistelemisen tehtävän. Mutta niin selvä kuin tuo vastaus onkin, ei vanha hvostilainen taktiikka voinut olla tulematta esille tässäkin kysymyksessä. Martynov on julkaissut aivan hiljattain kirjasen „Kaksi diktatuuria”, jota uusi „Iskra” (№ 84) on erikoisesti suositellut. Tekijä on koko rabotshejedelolaisen sydämensä pohjasta suuttunut siitä, että Lenin on saattanut

* Ks. Teokset, 5. osa, ss. 508—509. *Toim.*

puhua „aseellisen yleiskansallisen kapinan valmistelusta, määräämisestä ja suorittamisesta”. Ankara Martynov lyö vihollista: „Historiallisen kokemuksen ja yhteiskunnallisten voimien dynamiikan tieteellisen analyysin perusteella kansainvälinen sosialidemokratia on aina tunnustanut, että etukäteen määrättyjä ja etukäteen laaditun suunnitelman mukaan menestyksellisesti suoritettuja voivat olla vain palatsivallankumoukset ja pronunciamientot, ja nimenomaan siksi, että ne eivät ole kansanvallankumouksia, s.o. kumouksia yhteiskunnallisissa suhteissa, vaan ainoastaan muutoksia hallitsevassa koplassa. Sosialidemokratia on kaikkialla ja aina tunnustanut, että kansanvallankumousta ei voida etukäteen määrätä, että sitä ei valmisteta keino-tekoisesti, vaan että se tapahtuu itse”.

Luettuaan tuon tiradin lukija ehkä sanoo, että Martynov nähtävästi „ei ole” vakava vihollinen ja että on naurettavaa suhtautua häneen vakavasti. Yhtyisimme täydellisesti sellaisen lukijan mielipiteeseen. Sanoisimmepa vielä sellaiselle lukijalle, ettei maailmassa ole mitään sen karvaampaa kuin uusiskralaistemme kaikkien teorioiden ja kaikkien järkeilyjen ottaminen vakavasti. Surkeus on siinä, että nuo tyhjänpäiväisyydet esiintyvät myös „Iskran” (№ 62) pääkirjoituksissa. Vieläkin surkeampaa on se, että puolueessa on väkeä, ja sitä ei ole vähän, joka sumentaa mieltään noilla tyhjänpäiväisyyksillä. Ja pitää puhua asioista, jotka eivät ole vakavia, samoin kuin meidän pitää puhua myös „prosessi-organisaation” keksineen Rosa Luxemburgin „teoriasta”. Martynoville pitää selittää, että kapinaa ei saa sekottaa kansanvallankumoukseen. Pitää selittää, että ratkaistaessa käytännöllistä kysymystä Venäjän itsevaltiuden kukistamisen keinoista ovat syvämielitteiset viittaukset kumoukseen yhteiskunnallisissa suhteissa vain Kifa Mokijevitshin⁴³ arvon mukaisia. Tuon kumouksen pani Venäjällä alulle jo maaorjuuden kukistuminen, ja nimenomaan meidän poliittisen päällysrakennuksemme jälkeensä jääneisyys yhteiskunnallisissa suhteissa tapahtuneesta kumouksesta tekee päällysrakennuksen romahduksen kiertämättömäksi, ja tällöin on täysin mahdollista kerralla, yhdestä iskusta tapahtuva romahdus, sillä „kansanvallankumous” on jo antanut Venäjällä tsarismille satakunta iskua, ja nujertaako sen sadas ensimmäinen vaiko sadas kymmenes isku, sitä ei tiedetä. Vain opportunistiset

intelligentit, jotka vierittävät poroporvarillisuutensa proletarienin kontolalle, saattavat tällaisena aikana, jolloin käsittelyä käytännöllisesti toisen sadan erään iskun antamisen keinoja, tuoda esiin lukiolaistietojaan „kumouksesta yhteiskunnallisissa suhteissa”. Vain uuden „Iskran” opportunistit saattavat huutaa hysterisesti kauheasta „jakobiinilaisesta” suunnitelmasta, jonka painopiste, kuten olemme nähneet, on poliittisen sanomalehden kautta harjoitettavassa kaikinpuolisessa joukkoagitaatiossa!

Kansanvallankumousta ei voida määrätä, se on totta. Tämän totuuden tuntemisesta ei voida olla kiittelemättä Martynovia ja „Iskran” 62. numeron pääkirjoituksen kirjoittajaa („ja minkälaisesta kapinan valmistelemisestä yleensä voi olla puolueessamme puhe?” kysyy siinä Martynovin uskollinen taistelukumppani eli oppilas sotiessaan „utopisteja” vastaan). Mutta jos olemme kapinan todella valmistelleet ja jos yhteiskunnallisissa suhteissa *tapahtuneiden* kumousten vuoksi kansankapina on mahdollinen, niin kapinan määrääminen on täysin toteutettavissa oleva asia. Yritämme yksinkertaisella esimerkillä selittää tämän uusiskralaisille. Voidaanko työväenliike määrätä? Ei, ei voida, sillä se muodostuu tuhansista eri toiminnoista, joita aiheuttaa yhteiskunnallisissa suhteissa tapahtuva kumous. Voidaanko lakko määrätä? Voidaan, siitä huolimatta — ajatelkaahan, toveri Martynov, siitä *huolimatta*, että jokainen lakko on yhteiskunnallisissa suhteissa tapahtuneen kumouksen seuraus. Milloin lakko voidaan määrätä? Silloin, kun sillä järjestöllä tai kerholla, joka sen määrää, on vaikutusvaltaa kyseisten työläisjoukkojen keskuudessa ja kun se osaa oikein arvioida työläisjoukoissa kasvavan tyytymättömyyden ja kiihoittuneisuuden ajankohdan. Oletko nyt ymmärtäneet, mistä on kysymys, toveri Martynov ja toveri „Iskran” 62. numeron „pääkirjoituksen kirjoittaja”? Jos olette ymmärtäneet, niin vaivautukaa nyt vertaamaan toisiinsa kapinaa ja kansanvallankumousta. „Kansanvallankumousta ei voida etukäteen määrätä”. Kapina voidaan määrätä, kun sen määräävillä on vaikutusvaltaa joukkojen keskuudessa ja kun he osaavat arvioida ajankohdan oikein.

Eturivin työläisten omatoimisuus osoittautuu onneksi olevan paljon edellä uuden „Iskran” hvostilaisesta filosofiasta. Sillä aikaa kun uusi „Iskra” pinnistelee keksiäkseen

teorioita, jotka todistelevat, etteivät kapinaa voi määrätä ne, jotka ovat siihen valmistautuneet järjestämällä vallankumouksellisen luokan etujoukon, tapahtumat osoittavat, että kapinan voivat määrätä ja ovat pakoitettuja määräämään sellaiset henkilöt, jotka eivät ole siihen valmistautuneet.

Tässä on julistus, jonka pietarilainen toveri on lähettänyt meille. Sen ovat latoneet, painaneet ja levittäneet yli 10.000 kappaleena itse työläiset, jotka tammikuun kymmenentenä päivänä valtasivat Pietarissa erään legaalisen kirjapainon.

„Kaikkien maiden proletaarit, liitykää yhteen!

Kansalaiset! Eilen te saitte nähdä itsevaltiudellisen hallituksen petomaisuuksia! Te näitte veren vuotavan kaduilla! Te näitte satoja työväen asian puolesta taistelleiden soturien ruumiita, näitte kuoleman, kuulitte haavoittuneiden naisten ja turvattomien lasten vaikerruksia! Työläisten verta ja aivoja pärskyi kadulle, jonka he olivat omin käsin kivenneet. Kuka suuntasi sotaväen, kiväärit ja kuulat työläisrintaa kohti? — Tsaari, suuriruhtinaat, ministerit, kenraalit ja hovin roskaväki.

He ovat murhaajia! — kuolema heille! Aseisiin, toverit, vallatkaa arsenaaleja, asevarastoja ja asekauppoja. Hajoitakaa vankilat, toverit, vapauttakaa vapaustaistelijat. Hajoitakaa santarmi- ja poliisihallinnot ja kaikki kruunuvirastot. Kukistakaamme tsaarihallitus ja pystyttäkäämme oma. Eläköön vallankumous, eläköön kansan edustajien perustava kokous! — Venäjän sosial.demokraattinen työväenpuolue”.

Tämän aloitehenkisten etumaisten työläisten pienen ryhmän kehoitus kapinaan osoittautui tuloksettomaksi. Meitä eivät ihmetyttäisi eivätkä masentaisi muutamat tuloksettomat kapinakehoitukset tai tuloksettomat kapinan „määräämiset”. Me jätämme uuden „Iskran” tehtäväksi loruilla sen johdosta „kumouksen” välttämättömyydestä „yhteiskunnallisissa suhteissa” ja tuomita pöyhkeästi niiden työläisten „utopismin”, jotka ovat huudahtaneet: „pystyttäkäämme oma hallituksemme!”. Vain parantumattomat pedantit tai asiainsotkijat voivat tuollaisen vetoomuksen painopisteen nähdä tuossa huudahduksessa. Meille on tärkeää panna merkille ja korostaa tuota mainiota ja

rohkeaa käytännöllistä ryhtymistä sen tehtävän ratkaisemiseen, joka on nyt välittömästi edessämme.

Pietarilaisten työläisten kehoitus ei tuottanut eikä voinutkaan tuottaa tulosta niin nopeasti kuin he halusivat. Tuo kehoitus tullaan toistamaan vielä monta kertaa, ja kapinayritykset voivat vielä monesti johtaa epäonnistumisiin. Mutta itse sillä tosiasialla, että työläiset itse asettavat tämän tehtävän, on valtava merkitys. Saavutusta, johon työväenliike on päässyt, liike, joka on johtanut tuon tehtävän käytännöllisen välttämättömyyden tietoamiseen ja lähentänyt sen asettamista jokaisen kansankuohunnan yhteydessä lähimpään vuoroon, tätä saavutusta ei proletariaatilta voida millään riistää.

Sosialidemokraatit asettivat kapinan valmistelemisen tunnuksen jo kolme vuotta sitten yleisten näkökohtien perustalla. Proletariaatin omatoimisuus tuli tähän samaan tunnukseen kansalais sodan välittömien opetusten vaikutuksesta. On omatoimisuutta ja omatoimisuutta. On vallankumouksellisesti-aloitteellisen proletariaatin omatoimisuutta ja on kehittymättömän ja kainalohihnoissa talutettavan proletariaatin omatoimisuutta, on tietoisesti sosialidemokraattista omatoimisuutta ja zubatovilaista omatoimisuutta. Ja on sosialidemokraatteja, jotka jopa nykyyhetkelläkin tarkastelevat hartaudella juuri tuota toisen lajin omatoimisuutta ja jotka luulevat, että kertaamalla lukemattomia kertoja sanaa „luokkakantainen” voidaan päästä suoran vastauksen antamisesta päivänpolttaviin kysymyksiin. Katsokaa esimerkiksi „Iskran” 84. numeroa. „Miksi”, hyökkää kimppuumme sen „pääkirjoituksen kirjoittaja” voitonvarmalla naamalla, „miksi tuolle (tammikuun 9 päivän) vyörylle ei antanut liikkeellelähtösystä suppea ammattivallankumouksellisten järjestö, vaan työläisten Yhdistys? *Siksi, että tämä Yhdistys oli todella (kuulkaa!) laaja järjestö, joka oli perustettu työväenjoukkojen omatoimisuuden pohjalle*”. Ellei tuon klassillisen fraasin kirjoittaja olisi Martynovin ihailija, niin hän ehkä käsittäisi, että Yhdistys teki palveluksen vallankumouksellisen proletariaatin liikkeelle nimenomaan silloin ja sikäli, milloin ja mikäli se siirtyi zubatovilaisesta omatoimisuudesta sosialidemokraattiseen omatoimisuuteen (minkä jälkeen se heti lakkasikin olemasta legaalisenä Yhdistyksenä).

Elleivät uusiskralaiset ja uusrabotshejedelolaiset olisi hvostilaisia, niin he näkisivät, että juuri tammikuun yhdeksäs päivä osoitti oikeaksi niiden ennustuksen, jotka olivat sanoneet: „työväenliikkeen legalisoiminen hyödyttää loppujen lopuksi juuri meitä eikä Zubatoveja” („Mitä on tehtävä?” *). Juuri tammikuun yhdeksäs päivä osoitti vieläkin kerran tuossa samassa kirjasessa muotoillun tehtävän koko tärkeyden: „on valmistettava elonleikkaajia, jotka pystyisivät sekä niittämään tämänpäiväisiä ohdakkeita” (t.s. paralysoimaan tämänpäiväisen zubatovilaisen turmeluksen) „*että leikkaamaan huomispäivän vehnää*” (t.s. johtamaan vallankumouksellisesti liikettä, joka on ottanut askeleen eteenpäin legalisoinnin avulla). Mutta uuden „Iskran” Ivanushkat vetoavat runsaaseen vehnäsaton alentaakseen vallankumouksellisten niittomiesten lujan järjestön merkitystä!

Olisi rikollista,—jatkaa samainen uusiskralainen pääkirjoituksen kirjoittaja,—„hyökätä vallankumouksen selustaan”. Mitä tuo fraasi merkitsee, allah sen ties. Siitä, missä yhteydessä se on „Iskran” yleiseen opportunistiseen fysionomiaan, me nähtävästi puhumme toisella kertaa erikoisesti. Nyt riittää se, kun mainitaan, että tuon fraasin todellinen poliittinen ajatus on yksi ja sama, nimittäin: sen kirjoittaja matelee vallankumouksen selustan edessä, nyrpistää ylenkatseellisesti nenäänsä vallankumouksen „suppean” ja „jakobiinilaisen” etujoukon johdosta.

Hvostismin taktiikka ja vallankumouksellisen sosialidemokratian taktiikka selvenevät kaikessa vastakohtaisuudessaan sitä paremmin, mitä enemmän uusi „Iskra” ahkeroi martynovilaisessa hengessä. Me sanoimme jo „Vperjod” lehden 1. numerossa **, että kapinan täytyy liittyä johonkin vaistovaraiseen liikkeeseen. Siis me emme lainkaan unohda sitä tärkeyttä, mikä on „selustan turvaamisella”, sotilaalista vertausta käyttäksemme. Me puhuimme 4. numerossa *** pietarilaisten komitealaisten oikeasta taktiikasta, kun he ovat suunnanneet aivan alusta lähtien kaikki ponnistukset alkuvoimaisuuden vallankumouksellisten ainesten tukemiseen ja kehittämiseen suhtautuen samalla pidättyvästi ja epäluottavasti tämän alkuvoimaisuuden

* Ks. Teokset, 5. osa, ss. 447—448. *Toim.*

** Ks. tätä osaa, s. 12. *Toim.*

*** Ks. tätä osaa, s. 93. *Toim.*

pimeään, zubatovilaiseen selustaan. Lopetamme nyt siihen neuvon, jonka me vielä monesti joudumme uusiskralaisille antamaan: älkää alentako vallankumouksen etujoukon tehtäviä, älkää unohtako velvollisuuttamme — tukea tätä etujoukkoa *järjestetyllä* omatoimisuudellamme. Puhukaa vähemmän yleisiä fraaseja työläisten omatoimisuuden kehittämistä — työläiset ilmaisevat suunnattomasti vallankumouksellista omatoimisuutta, jota te ette huomaa! — pitäkää enemmän huolta siitä, ettette omalla hvostismillanne turmele kehittymättömiä työläisiä.

„Vperjod“ № 6,
helmikuun 14 (1) pnä 1905

Julkaistaan „Vperjod“ lehdessä
tekstin mukaan
